

Sınıf Öğretmenlerinin Değer Öğretiminde Kullandıkları Yöntem, Teknik ve Materyaller Üzerine Bir Araştırma

Elif Bilir¹, Salih Zeki Genç²

Özet: Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin değerlerin kazandırılması sürecinde yer verdikleri yöntem, teknik ve materyalleri incelemek ve konu ile ilgili öğretmen görüşlerini almaktır. Belirlenen amaç doğrultusunda nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ili merkez ilçesinde devlete bağlı ilkokullarda görev yapan 22 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda; sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde drama, animasyon, video, sunum, görsellerden yararlanma, edebi metinlerden yararlanma, model olma ve örnek olay, soru-cevap gibi yöntemleri kullandıkları görülmüştür. Değerler öğretiminde kullanılan materyallerin daha çok kitap, afiş, resim gibi görsel araçlar ile bilgisayar, akıllı tahta, video gibi görsel- işitsel araçlar olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenler, değerlerin kazandırılması sürecinde öğrencilere iyi bir model olabildikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu kapsamda sınıf öğretmenlerinin öğrencilere tüm konularda model olduğunu ve olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Değerler Eğitimi, Sınıf Öğretmeni, Yöntem, Teknik, Materyal

Geliş Tarihi: 18.01.2023 – **Kabul Tarihi:** 22.05.2023 – **Yayın Tarihi:** 30.06.2023

DOI: 10.29329/mjer.2023.571.1

A RESEARCH ON METHODS, TECHNIQUES AND MATERIALS USED BY CLASSROOM TEACHERS IN VALUE EDUCATION

Abstract: The aim of this research is to examine the methods, techniques, and materials used by class teachers in the process of inculcating values and to gather teachers' views on the subject. A qualitative research design, phenomenological design, was used in line with the stated purpose. The study group of the research consists of 22 class teachers working in primary schools affiliated with the state in the central district of Çanakkale in the 2020-2021 academic year. The data of the research were collected through semi-structured interview forms consisting of open-ended questions prepared by the researcher. The interviews were conducted face to face by the researcher. The data obtained within the scope of the research was analyzed through descriptive analysis. Based on the findings, it was seen that class teachers use methods such as drama, animation, video, presentation, using graphics, using literary texts, being a model, and sample event, question-answer in the education of values.

¹ **Elif Bilir**, Sınıf Öğretmeni, Çanakkale Çözüm Kurs Merkezi, ORCID: 0000-0003-1721-6513

Correspondence: elifbilir1@gmail.com

² **Salih Zeki Genç**, Prof. Dr., Primary Education, Çanakkale Onsekiz Mart University

It has been concluded that the materials used in the teaching of values are mostly visual tools such as books, posters, and pictures, as well as visual-auditory tools such as computers, smart boards, and videos. Teachers have expressed the view that they can be good models for students in the process of inculcating values. In this context, class teachers have stated that they are and should be a model for students on all subjects.

Keywords: Values Education, Class Teacher, Method, Technique, Material.

GİRİŞ

Değerler, farklı alanlarda üzerinde düşünölen ve değinilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuçuradi (2003), bu kavramın iktisat alanından etiğe geçtiğini ifade etmiştir. İlk kez Znaniecki aracılığıyla sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, Latince “güçlü olmak” veya “kıymetli olmak” manasına gelen “valere” sözcük kökünden türetilmiştir (Bilgin, 1995).

Alan yazın incelendiğinde sosyoloji, psikoloji, felsefe, eğitim bilimleri ve benzeri birçok alanda değer kavramına yönelik birden çok tanımın yer aldığı görölmektedir. Rokeach (1973) değerlerin, davranış ve tutumlar ile bağlantılı olduğundan söz eden ilk yazarlardan olması yönüyle önem arz etmektedir. Ona göre değerler, davranışlar, inançlar bireysel ve toplumsal anlayışla bağlantılıdır. Aynı zamanda değer inancın, tutum ise inançlar kümesinin bir parçasıdır (Yarar Kaptan, 2015). Aydın ve Akyol Gürler (2020) değerleri, yaşam amaçları veya davranış biçimleri ile ilgili inançlar şeklinde özetlemiştir. Fichter (2009) ise değerlerin toplumsal yönüne vurgu yaparak topluma ve kültüre anlam kazandıran ölçütler olarak ifade etmiştir. Yukarıda yer alan tanımlardan yola çıkarak değerlerin hem kişinin kendisi ile hem de toplumsal yaşamla ilişkili olduğunu, inanç, tutum ve davranışlar ile ilişkilendirildiğini ifade etmek mümkündür. Değerler, işlevleri ve özellikleri ile ilgili bazı açıklamalar şu şekilde sıralanmıştır (Akyol ve Gürler, 2020: 5-6):

- Sosyal yaşamı düzenleyici role sahiptirler.
- Doğuştan gelmezler bu nedenle öğretilbilir ve öğrenilebilirler.
- Değerler bireylere bakış açısı sağlarlar, onlara hedef ve yön belirleme noktasında etki gösterirler.
- Toplumsal hayatta beklenilmeyen, istenmeyen hareketleri ve etkenleri sınırlı bir hale getirirler.
- Değerler, kişilerin zihninde eyleme teşvik eden güdülerdir (Dilmaç, 1999).

Bir toplumun geleceği, içinde bulunan karakterli ve iyi yetişmiş insanlar tarafından inşa edilir. Ancak kişilerin iyi karaktere sahip olması kendiliğinden olabilecek veya doğuştan sahip olabileceği bir durum değildir (Dilmaç ve Şimşir, 2016). Bu bağlamda okullar değer öğretiminin zaruri ve belirleyici unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerler eğitiminin temellerini 1920’li yıllarda Amerika’da

gerçekleştirilen karakter eğitimi çalışmalarının oluşturduğunu söylemek mümkündür. Alan yazına bakıldığında günümüzde de değerler eğitiminin, ahlak eğitimi, karakter eğitimi ve vatandaşlık eğitimi gibi yaklaşımlarla birlikte ele alındığı hatta içiçe geçtiği görülmektedir

İnsanın kendisinden umulan işleri başarı ile gerçekleştirebilmesi ve sağlıklı bir hayat sürebilmesi için zihinsel olarak güçlendirilmesi, bedeninin fiziki olarak eğitilmesi ve ruhunun değerlerle süslenmesi gerekmektedir (Meydan, 2014). Ekşi (2003), eğitim kurumları olan okulların iki nihai hedefinden söz etmiştir. Bu hedefleri; teorik anlamda başarılı ve temel değerleri içselleştirmiş kişiler yetiştirmek olarak açıklamıştır.

Değerler eğitimi, kişinin değerleri kazanıp içselleştirmesi, karakterinin temel bir parçası olarak görmesi ve davranış haline getirmesi amacıyla verilen, yaşam boyunca devamlılığı olan eğitim şeklinde tanımlanmaktadır (Yaman, 2012). Tanımın da işaret ettiği gibi değerler eğitimi, yalnızca değerlerin bireylere sunulmasını içermez. Değerler ile ilgili öğrencinin bilgi anlamında nelere sahip olduğunun belirlenmesi, bakış açısı ve kişiliğinin anlaşılıp destek sağlanması ve pek çok becerinin öğrenciye kazandırılması değerler eğitiminin kapsamını oluşturmaktadır (Crick, 2010). Değerler eğitimi ile kişilerin yaşamlarından hoşnut olmaları ve daha karakterli bir yaşam sürmelerini sağlamak amaçlanmaktadır (Tokdemir, 2007). Demokratik toplumlarda aile ile beraber okullara belli başlı değerlerin gelecek kuşağa kazandırılması hususunda önemli vazifeler düşmektedir (Doğanay ve Sarı, 2004). Bu noktada da okul ortamında öğretmen öne çıkmaktadır (Emirhan, 2019). Eğitim bir bütün olarak ele alındığında öğretmen bu bütünün hem bir parçası hem de düzenleyicisi konumundadır. Bu sebeple bir öğrenci için okuldaki en önemli unsurun öğretmen olduğunu ifade etmek mümkündür (Akbaş, 2009). Milli Eğitim Bakanlığı, konu ile ilişkili olarak 2010 yılında değerler eğitimi kapsayan bir genelde yayınlamıştır. Genelge, değerler eğitiminin okullarda nasıl yürütüleceğine ilişkin eğitimcilere yol göstermesi bakımından önemlidir.

Kişilerin değerleri kazanmasında okul, aile ve çevrenin birbirleri ile ahenk içinde olması büyük ölçüde belirleyicidir. Dolayısıyla değerler eğitimi sürecinde okul, aile ve çevreye büyük sorumluluklar düşmektedir (Nalçacı, 2019). Değerler eğitimi sürecinin başarı ile tamamlanmasına katkı sağlayan çeşitli faktörler vardır. Hökelekli (2013), okulların bu amaca ulaşabilmeleri için öncelikle eğitimcilerin verilen eğitimin değerlerini ve etik sınırlarını anlayıp içselleştirmesini, aynı zamanda öğrencilere kazandırma noktasında gerekli tüm bilgi ve becerilere sahip olmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Yapısı gereği soyut kavramlar içeren bu eğitim sırasında öğrencilerin öğrenme stillerini, gereksinimlerini, ilgilerini, tutumlarını ve öğrenme için hazır hale gelme durumlarının ne düzeyde olduğunu dikkate almak gereklidir (Yarar Kaptan, 2015). Diğer önemli bir konu ise tüm alanlarda olduğu gibi değerler eğitiminde de öğrencilere bir takım değerlerin ne şekilde kazandırılacağıdır. Bu noktada öğretim yöntem, teknik ve materyallerine değinmenin gerekli olduğu düşünülmektedir. Öğretim ortamlarında ele alınan yöntem kavramı, öğrencilerde belirlenen bir kazanıma ulaşmak için

takip edilen yolu ifade etmektedir (Horzum, 2013). Teknik kavramı ise, bir öğretim yöntemini uygulamaya koyma şeklidir (Şahan, 2014). Öğretim faaliyetlerini yapılandırmada ve materyalleri öğrenciyle karşı karşıya getirmede izlenen hususi yoldur (Köksal ve Atalay, 2017). Değerlerin öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerden bazıları şu şekildedir:

- Proje tabanlı öğretim
- Örnek olay incelemesi yöntemi
- Problem çözme yöntemi
- Eğitsel oyunlar/ oyun yolu ile öğretim

(Mektup ya da telgraf oyunu, grup ya da takım oyunları, başka- ters başka tekniği, siz olsaydınız ne yapardınız?, kutuplaşma, akrostiş tekniği, kavram kontrolü)

- Tartışma yöntemi

(Beyin fırtınası, büyük grup tartışma tekniği, görüşme tekniği)

- Dramatizasyon yöntemi

(Parmak oyunu, rol oynama, canlandırma, kukla ve bebekler, rol değiştirme)

- Gezi gözlem yöntemi
- Araştırma, inceleme(Soruşturma) yoluyla öğretme yaklaşımı
- İş birliğine dayalı öğrenme öğretme yöntemleri

(Takım-oyun-turnuva tekniği, öğrenci timleri, ayrılıp- birleşme tekniği, başarı grubu tekniği)

- Müzik, resim ve fotoğraflardan yararlanma (Aydın ve Akyol Gürler, 2020).

Literatürde öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda yetersiz bilgiye sahip olduğu ve bu eğitim sürecinin gelişigüzel ve plansız bir biçimde yürütüldüğü sonuçlarına rastlanmaktadır (Çetin ve Ünsal, 2019; Tokdemir, 2007). Akbaş (2004) ve Albayrak (2015), yapmış oldukları çalışmalarda değerler eğitimi öğretiminde öğretmenler tarafından kullanılan metot ve tekniklerin uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Öğretim materyali bir amaç doğrultusunda, araç- gereçlerden faydalanılarak sunulan dersin içeriklerini ifade etmektedir (Yanpar Şahin, 2004). Değerler eğitiminde kullanılan ya da kullanılması önerilen materyallere ilişkin ilgili alan yazın incelendiğinde bu konuya dair kapsamlı bilgilerin yer almadığı görülmektedir. Buna karşın tüm alanlarda yararlanan materyallerin uygunluğu gözden geçirildikten sonra değerler eğitiminde de kullanılabileceğini ifade etmek mümkündür. Kitap, bilgisayar, kukla, kostüm, afiş, akıllı tahta, dergi vb. materyaller soyut bir kavram olan değerlerin

öğrenciye kazandırılması sürecinde kullanılabilir. Yine alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin öğretim materyallerini kullanımı konusunda daha çok Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler alanlarında çalışmaların olduğu aynı zamanda bu çalışmaların katılımcılarını ise daha çok okul öncesi öğretmenleri ile farklı dallardaki öğretmenlerinin oluşturulduğu görülmektedir. Çelikkaya ve Filoğlu (2014) katılımcılarını sosyal bilgiler öğretmenlerinin oluşturduğu çalışmada, değer eğitiminde materyal kullanımına değinenlerin yalnızca erkek öğretmenler olduğu ve bu materyallerin slayt, video ve gazete kullanımı olarak sınırlandırıldığını belirtmişlerdir. Abukan (2019) da ortaokul öğretmenleri ile yaptığı çalışmada, değerler eğitiminde kullanılması istenen materyallere ilişkin öğretmen görüşlerinde öğretmenlerin bir kısmının bilgisi olmadığını ifade ettiği, bir kısmının ise video, film, pano gibi materyallere yanıtlarında yer verdiği bulgusuna ulaşmıştır. Nitekim eğitimde materyal kullanımı, öğrenme ortamının verimini artırarak öğrencilerin istenilen hedeflere ulaşmasını kolaylaştırır ve bu doğrultuda programın başarısını artırır (Karamustafaoğlu, 2006). Benzer şekilde araç- gereçlerin doğru kullanımı, öğrenme sürecinde etkin bir rol oynar ve öğrencilerin öğrenme- öğretim sürecine aktif olarak katılımına yardımcı olur. Bu da, anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine katkıda bulunur (Yaşar ve Gültekin, 2006). Açıklanan bilgiler ışığında öğrencilerin ilkökul döneminde en önemli modeli konumunda olan sınıf öğretmenlerinin değerlerin öğretiminde uyguladıkları yöntem ve teknikleri, yararlandıkları materyalleri aynı zamanda konu ile ilgili görüşlerini incelemenin önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda araştırmanın ilerleyen süreçlerde öğretmenlere bu anlamda fikir vermesi beklenmektedir.

Bu araştırma ile sınıf öğretmenlerinin değerlerin kazandırılması sürecinde yer verdikleri yöntem, teknik ve materyalleri incelemek ve konuya ilişkin görüşlerini almak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi öğretiminde kullandıkları teknik ve yöntemler nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi öğretiminde kullandıkları materyaller nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde model olma durumları hakkındaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, aslında tanıdık olan ve tam olarak manasını özümseyemediğimiz olgular üzerinde çalışmak için uygun tabanı oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada ele alınan olgu değerlerdir. Değer eğitimi etrafında şekillenen durumların irdelenmek istenmesi amacıyla, bu desen araştırma deseni olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde önceden kararlaştırılmış bir takım ölçütler vardır ve bu ölçütleri karşılayan koşullar ile çalışılması esastır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Buna göre; sınıf öğretmeni olmak, öğretmenlikte minimum 5 yıldır görev yapmak ve çeşitli kıdem aralıklarında olmak bu çalışmada ölçüt olarak saptanmıştır. Araştırma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ili merkez ilçesinde devlete bağlı ilkokullarda görev yapan 22 sınıf öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna ait demografik değişkenlere Tablo 1'e aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	17	77,27
	Erkek	5	22,72
Yaş	30-36	2	9,09
	37-43	10	45,45
	44-50	5	22,72
	51+	5	22,72
Kıdem	10-15	7	31,81
	16-21	5	22,72
	22-27	7	31,81
	28+	3	13,63
Medeni Hal	Evli	19	86,36
	Bekâr	3	13,63
Toplam		22	100

Katılımcıların kimliklerinin gizliliğini sağlamak için araştırmanın katılımcılarına K1, K gibi kodlar verilmiştir. İkinci kısımdaki K, kadın öğretmenleri, E ise erkek öğretmenleri belirtmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Elde Edilme Yöntemleri

Bu çalışmada öğretmenlerin görüşlerini belirlemek için yüz yüze görüşmeler yapılmış bu görüşmelerde ise veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda görüşme, araştırmaya katılanların kendi iç dünyalarına ulaşmalarına yardımcı olduğu, insanların deneyimlerini ve olayları nasıl algıladıklarını anlama gibi imkânları araştırmacılara sunduğu için araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Kvale, 1996). Yarı yapılandırılmış görüşme formları, katılımcıların görüşme sırasında verdiği yanıtlar dikkate alınarak ve farklı seçenekler geliştirilerek daha esnek bir biçimde hazırlanma imkânı sunmaktadır (Tanrıöğen, 2009). Görüşme formunda yer alan soruların hazırlanmasında öncelikle konu ile ilgili alan yazın incelenmiştir. Benzer konuları ele alan çalışmalarda değinilen ve değinilmeyen noktalar tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra katılımcıların demografik değişkenlerinin ve belirlenen temalara yönelik açık uçlu soruların bulunduğu toplamda iki kısımdan oluşan görüşme formu oluşturulmuştur. Öncelikle görüşmeler için gerekli izinler alınmıştır. Belirlenen okullar ile iletişime geçilip görüşme zamanları belirlenmiştir. Görüşmelerin öncesinde araştırma hakkında öz bilgiler verilmiş olup araştırma ile ilgili öğretmenlerin

soruları yanıtlanmıştır. Bu aşamadan sonra araştırmaya isteklilik gösteren aynı zamanda da belirlenen ölçütlerle uygun sağlayan öğretmenlerin her birine bilgilendirilmiş gönüllü onam metni sunulup imzalatılmıştır. Soruların uygulanabilirliğini, anlaşılabilirliğini ve süre kullanımını kontrol etmek için 3 öğretmenle n görüşme yapılmıştır ancak bu öğretmenler araştırmanın çalışma grubuna dhil edilmemiştir. Görüşmeler yaklaşık 20-30 dakika sürmüş olup öğretmenlerin görüşme formunda yer alan sorulara vermiş olduğu yanıtlar ses kaydı ve doğrudan alınan notlar şeklinde kaydedilmiştir. Sonrasında kaydedilen dokümanların son hali katılımcılara sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Görüşme formları aracılığıyla toplanan veriler betimsel analiz yönteminden yararlanılarak zmlenmiştir. Araştırmada belirlenen kavrama yönelik “neden” ve “ne” gibi sorulara yanıtlar elde etmek, nedensel ilişkileri dikkate almak ve katılımcıların görüşlerini net bir şekilde yansıtma ve belirlenen alt problemleri açıklığa kavuşturmak için bu analiz yöntemi seçilmiştir. Betimsel analiz yönteminde, gözlemlenen veya görüşülen kişi tarafından ifade edilen görüşleri çarpıcı bir şekilde sunabilmek için doğrudan alıntılara sıkça başvurulmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Bu kapsamda bu araştırmanın verileri betimsel analiz yönteminin aşamalarına ve kurallarına bağlı kalınarak zmlenmiştir. Araştırmacı tarafından her bir soru için alan yazından destek alınarak ve birbiriyle benzerlik gösteren kavramlar ele alınarak temalar oluşturulmuş, frekans ve yüzde değerler hesaplanarak tablolar halinde sunulmuştur. Güvenirliğini sağlamak ve hataları minimuma indirmek amacıyla veri toplama aracının şekillendirilmesi, veri analiz süreçlerinde ve ulaşılan sonuçları teyit etmek için uzman görüşünden yararlanılmıştır. Oluşturulan tabloların altında belirlenen temalara ilişkin yorumlar ilişkilendirilerek, zaman zaman katılımcı görüşlerine doğrudan alıntı şeklinde başvurularak sunulmuştur. Teyit edilebilirliği sağlamak için araştırmanın ham verileri, görüşme formları, yapılan kodlamalar, gönüllü onam metinleri ve ses kayıtları belgeler halinde saklanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerle yapılan görüşme verileri ve yapılan veri analizi sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır. Bulgular, alt problemlere göre sınıflandırılmıştır.

Kullanılan Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi ile sınıf ğretmenlerinin değer ğretiminde kullandıkları yöntem ve teknikleri belirlemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda ğretmenlere, “*Değerler eğitiminde kullanılan teknik ve yöntemlerin hangilerini biliyorsunuz? Kullandığınız yöntem ve teknikler nelerdir?*” sorusu yöneltilmiştir. Görüşme sorusuna verilen yanıtla göre Tablo 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin Değerler Eğitiminde Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Yöntem ve teknikler	f	%
Dramatizasyon yöntemi	12	17,14
Animasyon, video, sunum ve görsellerden yararlanma	8	11,42
Edebi metinlerden yararlanma (Hikâye, fıkra, masal vb.)	8	11,42
Günlük hayattan örnekler/ Örnek olay	7	10
Model olma	7	10
Soru- cevap yöntemi	6	8,57
Resim ve fotoğraflardan yararlanma	5	7,14
Eğitici oyun	5	7,14
Tartışma	4	5,71
Anlatım	3	4,28
Yaparak- yaşayarak	1	1,42
Gezi- gözlem	1	1,42
Proje tabanlı	1	1,42
Problem çözme	1	1,42
Gösterip yaptırma	1	1,42
Toplam	70	100

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların değerler eğitimi öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin 15 tane yöntem ve tekniğe değindiği görülmektedir. Yöneltilen soruya ilişkin birçok teknik ve yöntem ifade edildiği için bazı teknikler birleştirilerek tek bir yöntem altında toplanmıştır. Buna göre dramatizasyon, animasyon, video, sunum, görsellerden ve edebi metinlerden yararlanma yöntemleri ön plana çıkmıştır.

Katılımcı yanıtları incelendiğinde; birden fazla yöntem ve tekniğin bir arada sunulduğu görülmüştür. Diğer yöntemlerle birlikte drama çalışmalarından bahseden öğretmen yorumlarından bazıları şunlardır:

(K1, K): *“Değerler eğitimini öğrencilerime verirken canlandırma, empati kurma, video izleme, düşüncelerini sözlü ve yazılı aktarma, gerçek hayattan örnek olaylar vb. yöntemler kullanıyorum.”*

(K20, K): *“Canlandırma yöntemi, görsel materyaller, hikâyeler ve fıkralar.”*

(K3, K): *“Yaparak-yaşayarak öğrenme, drama, rol model olma yöntemlerini kullanıyorum.”* şeklinde soruya yanıt vermiştir.

(K22, K) kodlu öğretmen kendisi için öncelikli olan yöntemi, *“Bence en önemli yöntem rol model değildir.”* şeklinde ifade etmiştir. (K12, K) kodlu katılımcı ise en çok rol model olma yöntemini uyguladığını ve bununla birlikte kazandırmayı hedeflediği değerleri, *“Öncelikle ve en önemsedğim yöntem rol model olmaktır. Başkalarının düşünce ve yaşam şekline saygılı olmak ve yargılayıcı olmamaktır. Alana saygı, her şeyi öncelikle sevmek, empati kurabilmek gibi değerleri öğretmeye çalışıyorum.”* cümleleri ile açıklamıştır. (K10, K)

diğer katılımcıların görüşleri ile aynı doğrultuda olacak şekilde, “*Oyunlar, drama, rol model olma gibi yöntemler kullanılabilir.*” öneride bulunmuştur.

(K21, E) kodlu katılımcının, “*Telkin yaklaşımı, değer analizi yaklaşımı, eylem/davranış öğrenme yaklaşımı vb.*” açıklamasıyla değerler eğitimi yaklaşımlarına değindiği görülmektedir. Buna göre katılımcının değerler eğitimi alanında daha kapsamlı bir bilgiye sahip olduğunu söylemek mümkündür.

(K8, E) kodlu katılımcı ise tek bir yöntemi belirterek değerler eğitimi sürecini yürüttüğünü “*Günlük hayattan örneklerle değerler eğitimini veriyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

(K18, K) kodlu katılımcı uygulamalarında çeşitli yollar kullandığını “*Değerler eğitimi ile ilgili masal ve kitap okuma etkinliği, çizgi film izleme, soru-cevap, eğitici oyunlar, tartışma, sunum ile anlatma yöntem ve tekniklerini biliyorum ve bunların hepsini uyguluyorum.*” cümleleri ile açıklamıştır. (K9, K) kodlu katılımcı da benzer şekilde “*Soru-cevap, örnek olay, kitap analizi, belgesel, film, animasyon izleme, model olma, geziler düzenleme, sosyal sorumluluk projelerine katılma gibi.*” cümleleri ile birden fazla yöntem ve tekniği kullandığını belirtmiştir. (K6, E) ise “*Gerekli görüldüğünde hikâye, görsel vb. teknikleri kullanıyorum.*” şeklinde açıklaması ile yöntem ve teknik konusunda daha sınırlı bir yanıt verdiği görülmektedir.

Kullanılan Materyallere İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci problemi “Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi öğretiminde kullandıkları materyaller nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcılara “*Değerler eğitimi verirken kullandığınız materyaller nelerdir? Kullanılmasını istediğiniz materyaller nelerdir?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda oluşturulan Tablo 3’e ve konu ile ilgili öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Değerler Eğitiminde Kullandıkları Materyallere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Materyaller	f	%
Görsel araçlar (Kitap, dergi, resim, afiş)	15	34,88
Görsel- işitsel araçlar (Bilgisayar, akıllı tahta, video)	14	32,55
Üç boyutlu materyaller (Kukla, oyuncak, kostüm vb.)	4	9,30
Dijital materyaller (PowerPoint, Youtube, Prezi)	3	6,97
İşitsel araçlar (Radyo, teyp, CD)	3	6,97
Pano	2	4,65
Ders araç- gereçleri	2	4,65
Toplam	43	100

Yanıtlara göre, katılımcıların değerler eğitiminde kullandıkları materyaller için 7 kategori belirlenmiştir. Bu materyallere bakıldığında görsel araçlar kategorisinde bulunan kitap, dergi, afiş, resim vb. materyaller ile görsel- işitsel araçlar kategorisinde yer alan bilgisayar, akıllı tahta ve videolar en fazla ifade edilen materyaller şeklinde ortaya çıkmaktadır.

(K17, E), “*Video izlettiriyorum, değerler ağacı yapıyoruz.*”; yanıtıyla değerler eğitimi alanına yönelik tasarlanan görsel bir çalışmaya değinmiştir.

(K2, K) kullandığı materyalleri belirtip aynı zamanda da kullanmak istediği materyalleri, “*Okul araç- gereçleri, akıllı tahta kullanıyorum. Kukla, oyuncak kullanıyorum. Video, Eğitici CD’ler kullanmak isterim.*” şeklinde ifade etmiştir. (K12, K), “*En çok örnek olay üzerinden giderek öğrencilerle görüş alışverişinde bulunuyorum. Akıllı tahta, internet, bilgisayar vb. kullanırım.*” şeklinde kullandığı materyalleri sıralayıp “*...Öncelikle yaş ve seviyeye uygun dikkat çekici afişler ya da çalışmalar olmalı.*” yorumu ile materyal seçiminde dikkat edilmesi gereken özellikleri vurgulamıştır.

(K11, K) kodlu katılımcı ise “*İletişim araçları, üç boyutlu çalışmalar kullanılabilir.*” şeklinde öneride bulunmuştur. (K18, K) kodlu katılımcı kullanılmasını istediği materyaller ile birlikte materyal eksikliğine, “*Değerler eğitiminde kullanılan materyaller; kitaplar, e-kitaplar, internet, elektronik oyunlar, bilgisayar, projeksiyon, kısa filmler. Bunların hepsinin kullanılmasını istiyorum. Ayrıca sınıfımızda akıllı tahta da olması gerekli.*” cümlesi ile değinmiştir.

Kullanılan materyallere ilişkin; (K19, K) “*Akıllı tahta ve kostüm kullanıyorum.*”; (K7, K), “*Kitap, internet, dergiler, gerçek hayattan hikâyeler (yazı ya da video şeklinde) kullanıyorum.*”; (K8, E), “*Güzel örneklerden yararlanıyorum. Video, fotoğraf vb.*”; (K5, K), “*Görseller, videolar, kitaplar, defter, kâğıt, boya gibi.*”; (K3, K), “*Pano, slaytlar, çizgi filmler, resim vb. materyalleri kullanıyorum.*” ; (K22, K), “*Film, afişler, video ve şarkılar.*” ; (K15, K), “*Resim, video, çalışma yaprakları vb.*”; (K6, E), “*Video, görsel ve hikâyeler kullanıyorum.*” yanıtlarını vermişlerdir. Öğretmen yanıtlarına bakıldığında, farklı kategorilerdeki materyallerin bir arada ifade edildiği ve ders içerisinde teknolojik araçlardan sıklıkla yararlandığı görülmektedir. 2 katılımcı ise herhangi bir materyal sınırlamasına gitmeyip günlük yaşamda kullanılan her şeyin materyal olarak kullanılabileceğini belirtmiştir.

Bu süreci materyal kullanmayı sözel iletişim ile yürüttüğünü ifade eden (K16, K) kodlu katılımcı, “*Materyal kullanmıyorum, sözel iletişime önem veriyorum.*” açıklamasında bulunmuştur.

Öğretmenlerin değerler eğitiminde model olma durumları hakkındaki görüşlerine yönelik bulgular

Araştırmanın bu bulgusuna ilişkin görüşme formunda yer alan soru şu şekildedir:

“Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusunda model olabildiklerini düşünüyor musunuz? Cevabınızın nedenini açıklar mısınız?”

Katılımcı görüşleri doğrultusunda oluşturulan Tablo 4 ve konuya ilişkin öğretmen yorumları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminde Model Olma Durumları Hakkındaki Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Sınıf öğretmenlerinin model olma durumu	f	%
Evet	17	77,27
Hayır	4	18,18
Kısmen	1	4,54
Toplam	22	100

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin model olma konusunda üç görüşte toplandığı görülmektedir. Katılımcıların bazıları sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi noktasında model olabildiğini ifade ederken bir kısmı olamadığını, 1 kişi ise kısmen model olabildiklerini belirtmiştir. Katılımcılardan verdikleri yanıtların nedenini açıklamaları istenmiştir. Buna göre; soruya “Evet” cevabını veren katılımcılardan bazıları sınıf öğretmenlerinin öğrencilere her konuda model olduklarını, çocukların sınıf öğretmenlerini örnek aldıklarını bu nedenle diğer konularda olduğu gibi değerler eğitimi konusunda da öğrencilere model olabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu görüşteki öğretmen yorumları aşağıda sıralanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin her konuda model olduğu düşüncesinde olan (K9, K) kodlu katılımcı, “*Tabii ki. Öğretmen her konuda olduğu gibi, değerler konusunda da öğrencilerinin modelidir ve modeli de olmalıdır.*” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. (K19, K), kodlu katılımcının “*Evet. Öğretmen zaten her konuda öğrenciye model oluyor. Özellikle davranış konusunda model oluyor.*” şeklindeki yanıtı ile sınıf öğretmenlerinin her konuda model olduğu görüşüne katılmasının yanı sıra “davranış” boyutuna dikkat çektiği görülmektedir. (K12, K) de bir önceki katılımcının görüşüne katılmakta olup “*...Örneğin; öğrencilerime zamanında toplanma konusunda bir davranışı kazandırırken ben de sınıfa zamanında gelerek örnek oluyorum.*” şeklinde düşüncelerini örneklendirmiştir.

(K10, K), “*Sınıf öğretmenleri değerler eğitimi konusunda en önemli modeldir. Çünkü çocuklar öğretmenlerini sever, sayar, örnek alır. İlkokul çocuğu öğretmenlerinin her davranışına dikkat eder.*” cümleleri ile bir önceki katılımcıyı destekler nitelikte yorumda bulunmuştur. (K1, K) kodlu katılımcı da öğretmenlerinin davranışları konusunda model olmasına ek olarak sözleri ile de çocuklara model olduğunu, “*Sınıf öğretmenleri çocukların rol modelidir. Çünkü çocuklar sınıf öğretmenlerinin her yaptığını, söylediğini takip*

eder ve taklit ederler.” şeklinde ifade etmiştir. (K5, K) ek olarak çocukların örnek alarak öğrendiğini, sınıf öğretmenlerinin de iyi örnek olduğunda olumlu sonuçlar ortaya çıkacağını, “Düşünüyorum. Çocuklar örnek alarak öğrenirler. Öğretmen de iyi bir örnek olduğunda geleceğimiz için güzel insanlar yetişmiş olur...” şeklinde açıklamıştır. (K8, E) kodlu katılımcı da bu anlamda çabasını, “...Öncelikle ben de değerlere önem veren biri olarak zaman zaman konularda, zaman zaman davranışlarımla değerleri işliyorum.” şeklinde desteklemiştir.

(K18, K), “Evet düşünüyorum. Çünkü sınıf öğretmenleri öğrencilerine kazandırmayı hedefledikleri tüm davranışlara sahip olmak zorundadır.” ve (K7, K) kodlu katılımcı, “Öğrenciler için öğretmenlerinin yaptıkları, söyledikleri çok önemli. Sınıf öğretmenlerini model aldıkları için öğretmenlere büyük görevler düşüyor.” cümleleri ile sınıf öğretmenlerinin öğrenciler üzerinde etkin rol oynadığını ve bu noktada öğretmenlere büyük görevler düştüğünü açıklamışlardır.

Öğretmenlerin bir kısmı sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusunda model olamadıklarını ifade etmiştir. Bu cevaplarının gerekçeleri incelendiğinde, öğretmenlerin sözleri ve davranışları arasındaki tutarsızlık ile bireysel yaşamın tercih edilmesi şeklinde iki ana düşünce üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür.

(K14, K) konu ile ilgili “Hayır. Öğretmenlerin söyledikleri ile davranışları tutarsız olduğu için düşünmüyorum.” şeklinde açıklama yapmıştır. (K22, K) öğretmenlerin söz ve davranışları arasında bir tutar olmayışının öğretmenlerin model olma durumları üzerindeki etkisini benzer bir biçimde “Tüm meslektaşlarımla model olabildiklerini düşünmüyorum. Çünkü anlattıklarımızla yaptıklarımız farklı oluyor.” şeklinde açıklamıştır. Konu ile ilgili (K2, K), “Maalesef hayır. Bireysel yaşamayı tercih eder olduk.” açıklaması ile bireysel yaşama tercihinin öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda model olmasının önüne geçtiği ifade etmiştir.

“Kısmen” yanıtını veren (K4, E) kodlu katılımcı daha genel bir soruna değinip, *“Kısmen evet. Öğretmenin etkinliği her geçen gün azalmakta, başka etkiler öğretmenin önüne geçmekte.”* açıklamasında bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Katılımcıların değerlerin kazandırılması sürecinde kullandığı yöntem ve teknikler incelendiğinde; öğretmenlerin drama, animasyon, video, sunum, görsellerden yararlanma, edebi metinlerden yararlanma, model olma, örnek olay, soru-cevap gibi yöntemleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan yöntemlere ilişkin ulaşılan bu sonuç, Batmaz ve Erdoğan’ın (2019) yapmış

oldukları çalışmada sınıf retmenlerinin video, resim, afiş gibi görsel unsurlardan yararlandığı ve drama yöntemini kullandığı sonucu ile aynı doğrultudadır. Benzer şekilde araştırmanın bu bulgusunu destekleyecek nitelikte; Akto ve Akto (2017) da, yapmış oldukları çalışmada okul öncesi retmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları yöntemlerin eğitici oyunlar, sunum ile anlatım, hikâye, soru-cevap, drama, rol play, tartişma gibi yöntemler olduğunu ifade etmiştir. Whitney (1986), çalışmasında farklı olarak retmenlerin en çok kullandığı yöntemin tartişma olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akbaş ise (2004), retmenlerin değerler eğitimi sürecinde üretmenin merkezde olduğu çalışmalar ve daha çok sözel temelli iletişim ile değerler eğitimini yürüttüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu noktada çalışma yılları arasında büyük bir fark olmasının araştırma sonuçları arasında farklılıklar olması konusunda rol oynadığı düşünülmektedir. Çünkü son yıllarda eğitimciler tarafından okulda yürütülen eğitim faaliyetlerinde öğrencinin merkezde olduğu ve aktif olarak eğitim sürecinde yer aldığı bir anlayiş hkimdir.

Çalışmada katılımcıların çoğunun değerler eğitimi sürecinde kitap, afiş, resim gibi görsel araçlar ile bilgisayar, akıllı tahta gibi görsel- işitsel araçlardan faydalandıkları görülmektedir. 1 katılımcı materyal kullanmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Buna göre; geleneksel ve ağdaş eğitim materyallerinin bir arada kullanıldığını söylemek mümkündür. Benzer bir şekilde zdemir, Mercan Uzun ve Bütün Kar (2021), retmenlerin değerler eğitiminde oyuncak, çeşitli görseller, video, kukla, hikâye, şiirler, animasyon gibi materyaller kullandıklarını ifade etmiştir. Uzuner (2019) alışmasında, sınıf retmenlerinin değerler eğitiminde internet, resim, hikâye, video, afiş, poster, fotoğraf gibi materyalleri kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu noktada  çalışmada da benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, Piaget'in ortaya koyduğu bilişsel gelişim evrelerinden somut dönemdeki bir çocuğun özellikleri dikkate alınarak uygulamaların tasarlandığını ve yapıldığını söylemek mümkündür. İlkokul ağındaki çocukların somut dönemde olduğu göz önünde bulundurulması kazandırılması hedeflenen değerlerin somut olarak sunulması daha kalıcı ve kolay olacaktır. Alpay ve Okur' a göre (2021), kk yaştaki çocuklar bir takım tasvirleri dinlerken sıkılabirler. Bu yüzden, dikkatlerini ve ilgilerini çekmek için ele alınan konu görseller ile anlatılabilir. Karmaşık ve uzun ifadeler resimler ile basitleştirip somut bir hale getirilebilir. Aynı şekilde teknolojinin gelişmesi ile materyallere ulaşım kolaylığı sağlandığından teknoloji, eğitim sürecinde etkin bir rol oynamaya başlamıştır (Yang ve Wu, 2012). Bununla birlikte bazı retmen yorumlarında materyal eksikliğine değinildiği grlmştir. Dağlı ve Han'ın (2017), yapmış oldukları çalışmada da sınıf retmenlerinin eğitim- ğretim sürecinde karşılaştığı sorunlardan birinin materyal eksikliği olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sınıf retmenlerinin değerler eğitimi hususunda model olma durumları irdelendiğinde üretmenler, öğrencilere model olabildikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni olarak ise sınıf retmenlerinin öğrencilere her anlamda model olması aynı zamanda bir sınıf ğretmeni olarak

model olma zorunluluklarının bulunması da öğretmenler tarafından gerekçe olarak gösterilmiştir. Katılımcılar, bu görüşlerini sadece değerler eğitimi alanıyla sınırlandırmayıp sınıf öğretmenlerinin öğrencilere her konuda model olduğunu ve olması gerektiğini de ifade etmişlerdir. Anderson (2000) da, karakter eğitimi uygulamalarında kimlerin sorumlu olduğunu araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin birincil vazifesinin öğrencilere model olmak olduğunu ifade etmiştir. Aydın'ın (2019) çalışmasında da benzer sonuçlar yer almaktadır. Abukan'ın (2019) yaptığı çalışmada ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi uygulamalarında örnek olma durumlarına dair yapılan öz değerlendirmelerin sonucunda, öğretmenlerin kendilerinin örnek olabildiklerini ve yeterli hissettiklerini ifade ettiği görülmüştür. Buna göre; her iki kademe ele alındığında öğretmenlerin kendilerini değerler eğitimi konusunda iyi birer örnek olarak gördüğü söylenebilir. Bazı katılımcılar tarafından çocukların öğretmenlerini taklit etmesi ve sınıf öğretmenlerinin her davranışını ve sözünü örnek alması da öğretmenlerin bu anlamda model olabilmelerinin nedeni şeklinde belirtilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde model olamadığını belirten katılımcılar ise öğretmenlerin söz ve davranışları arasındaki tutarsızlık ile bireysel yaşam tercihini neden olarak göstermiştir. Benzer şekilde Albayrak'ın (2015) katılımcılarını sınıf öğretmenlerinin oluşturduğu çalışmasında, öğretmenin bir model olarak söyledikleriyle yaptıklarının tutarlı olması gerektiği ifade edilmiştir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar kapsamında araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğretmenlerin teknolojiyi aktif olarak kullanmaları, çağdaş yöntem, teknik ve materyallerden yararlanmaları adına hizmet içi eğitimler düzenlenerek sahip olunan kaynakların etkili bir biçimde kullanılması sağlanmalıdır.
- Okulların materyal ihtiyacının belirlenmesinde ve çözüm sürecinin sağlanmasında görevli olan tüm personeller iş birliği halinde olup üzerine düşen görevi yapmalıdır.
- Konuya yönelik daha kapsamlı ve detaylı bilgi toplanabilir, yöntem, teknik ve materyaller konusunda neden- sonuç ilişkileri incelenebilir. Bu doğrultuda farklı veri toplama araçları kullanılabilir.
- Farklı araştırmalarda nicel ya da karma yöntemler kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Abukan, F. (2019). *Öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik farkındalık düzeyleri materyal ve okul politikası oluşturulmasına yönelik görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Akbaş, O. (2008). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403- 414.
- Akto, A. ve Akto, S. (2017). Okul öncesi değerler eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler (nitel bir araştırma). *Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)*, 2(18), 1074- 1095.
- Albayrak, F. (2015). *İlkokul sosyal bilgiler dersinde kazandırılan değerler ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Alpay, N. ve Okur, R. M. (2021). Okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlık durumlarının ve dijital öğrenme içeriklerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi AUAd*, 7(3), 1-34. <https://doi.org/10.51948/auad.951885>
- Anderson, D. R. (2000). Character education: who is responsible?. *Journal of Instructional Psychology*, 27(3), 139.
- Aydın, M. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri (Isparta ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Aydın, M. Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2020). *Okulda değerler eğitimi: yöntemler, kaynaklar, etkinlikler* (6. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Batmaz, O. ve Erdoğan, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Education Journal*, 27(6), 2681-2692. doi: 10.24106/kefdergi.3594
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Crick, R. E. D. (2010). Farklı kavramlar mı, madalyonun iki değişik yüzü mü?, *Değerler Eğitimi Uluslararası Konferansı* içinde (ss. 196- 202), 28-29 Mayıs 2010, Milli Eğitim Bakanlığı.
- Çelikkaya, T. Ve Filoğlu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değere ve değer eğitimine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1541-1556. Doi: 10.12738/estp.2014.4.1605
- Çetin, A. ve Ünsal, S. (2019). Öğretmen adaylarının değerlerle ilgili zihinsel yapıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 187-210.
- Dağlı, A. ve Han, B. (2017). Öğretmen görüşlerine göre Diyarbakır ili eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(12), 108- 124.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B ve Şimşir, Z. (2016). Okullarda değerler eğitimi. Erişim: 31.12.2022, https://www.researchgate.net/publication/312057443_Okullarda_Degerler_Egitimi,
- Doğanay, D. D. A. ve Sarı, A. M. (2004). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine temel demokratik değerlerin kazandırılma düzeyi ve bu değerlerin kazandırılması sürecinde açık ve örtük programın etkilerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39(39), 356-383. Erişim: <https://dergipark.org.tr/pub/kuey/issue/10358/126815>

- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96. Erişim: <https://dergipark.org.tr/pub/ded/issue/29200/312609>
- Emirhan, T. (2019). Milli değerlerin öğretiminde rol model olarak öğretmen. F. A. Arıcı ve M. Başaran (Ed.), "*Milli*" eğitim üzerine yazılar içinde (ss. 1-7). İstanbul: Efe Akademi Yayıncılık.
- Fichter, J. (2009). *Sosyoloji nedir?* Nilgün Çelebi (çev.). (9. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Horzum, M. B. (2013). Hayat bilgisi dersinde kullanılan öğrenme/öğretme strateji, yöntem ve teknikleri. S. Öğülmüş (Ed.), *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı* (3. baskı) içinde (ss. 130-200). Ankara: Pegem Akademi.
- Hökekleli, H. (2013). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karamustafaoğlu, O. (2006). Fen ve teknoloji eğitiminin öğretim materyallerini kullanma amacı: Amasya ili örneği. *Atatürk Üniversitesi Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 90-101.
- Köksal, O. ve Atalay, B. (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri çağdaş uygulamalarla yöntem ve teknikler (Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 3. baskı)*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2003). *İnsan ve değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kvale, S. (1996). *Interview views: An introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93- 108.
- Nalçacı, A. (2019). Değer eğitiminde: aile, çevre ve okul. S. Z. Genç ve A. Beldağ (Ed.), *Karakter ve değer eğitimi: farklı bakışlar - örnek etkinlikler* içinde (ss.189-206). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, Y., Mercan Uzun, E. ve Bütün Kar, E. (2021). Temel eğitim öğretmenlerinin değer eğitimine yönelik görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 227-266. <https://doi.org/10.34234/ded.958030>
- Şahan, H. H. (2014). *Eğitimde program geliştirme- öğretim ilke ve yöntemleri* (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıoğen, A. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Anı.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Uzuner, K. N. (2019). *Değerler eğitiminde kullanılan araç- gereç ve materyallere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Whitney, I. B. (1986). The status of values education in the middle and junior high schools of tennessee. Ph.D Thesis , Tennessee State University.
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi: eğitimde yeni ufuklar* (Gözden geçirilmiş baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yang, Y. T. C. & Wu, W. C. I. (2012). Digital storytelling for enhancing student academic achievement, critical thinking, and learning motivation: A year-long experimental study. *Computers & Education*, 59, 339-352. <http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2011.12.012>

- Yanpar Şahin, T. (2004). Öğretim materyal ve teknolojileri. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (4. baskı) içinde (ss. 327- 364). Ankara: Pegem Akademi
- Yarar Kaptan, S. (2015). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde hoşgörü değerinin karma yaklaşıma dayalı bilgisayar destekli etkinliklerle öğretimi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2006). Sosyal bilgiler öğretiminde araç- gereç kullanımı. C. Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırıcı bir yaklaşım* içinde (ss. 287- 311). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel Araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F. (2017). Karakter eğitimi ve karakter eğitimi programları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 234-257.

A RESEARCH ON METHODS, TECHNIQUES AND MATERIALS USED BY CLASSROOM TEACHERS IN VALUE EDUCATION

EXTENDED ABSTRACT

There are various factors that contribute to the successful completion of the values education process. Hkelekleli (2013), states that in order for schools to achieve this goal, educators must first understand and internalize the values and ethical boundaries of the education given, and also have all the necessary knowledge and skills to impart them to students. In this education, which includes abstract concepts, it is necessary to consider the learning styles, needs, interests, attitudes and readiness to learn of students (Yarar Kaptan, 2015). Another important issue is how to teach students a set of values, like in all other fields. In this regard, it is necessary to mention the teaching method, technique and materials.

According to literature, it is found that teachers lack adequate knowledge on values education and this education process is carried out randomly and unplanned (etin & nsal, 2019; Tokdemir, 2007). Akbaş (2004) and Albayrak (2015) stated in their studies that the methods and techniques used by teachers in values education teaching are not appropriate.

Similarly, when examining relevant literature on materials used or recommended for value education, it is observed that there is a lack of comprehensive information on this subject. However, it is possible to state that after reviewing the appropriateness of materials used in all fields, they can also be used in value education. Books, computers, puppets, costumes, posters, smart boards, magazines, etc. can be used in the process of imparting the abstract concept of values to students. Additionally, when examining the literature on the use of instructional materials by teachers, it is seen that there are more studies in the fields of Mathematics, Natural Sciences, and Social Sciences, and that the participants in these studies are mainly pre-school teachers and subject teachers. According to Çelikkaya and Filoğlu (2014), in a study with social studies teachers as participants, it was found that only male teachers mentioned the use of materials in value education, and these materials were limited to slides, videos, and newspapers.

Abukan (2019) also found in a study with middle school teachers that some teachers did not have knowledge about the materials desired to be used in values education, while others mentioned using materials such as videos, films, and panels in their responses. Indeed, the use of materials in education can increase the efficiency of the learning environment and facilitate the achievement of desired goals by students, thereby increasing the success of the program (Karamustafaoğlu, 2006). The aim of this study is to examine the methods, techniques, and materials that class teachers use in the process of imparting values, as well as their opinions on the subject. In light of the information

provided, it is considered important and necessary to examine the path that class teachers, who are the most important model for students in primary school, follow in the teaching of values, the materials they use, and their views on the subject. It is also expected that the research will give teachers ideas in this regard in the later stages. In line with this goal, the following questions were asked:

1. What techniques and methods do classroom teachers use in teaching values education?
2. What materials do classroom teachers use in teaching values education?
3. What are the opinions of classroom teachers on their role as models in values education?

For this purpose, among qualitative research methods, phenomenological design was used. This design, helps to create an appropriate framework for examining familiar and well-known phenomena that we may not fully understand. Phenomenological design was considered suitable for examining the conditions surrounding the concept of values education. The study group consisted of 22 class teachers working in state primary schools in the central district of Çanakkale province during the 2020-2021 academic year.

In this research, semi-structured interview forms were used as the data collection tool. The interview form was created after reviewing the related literature on the subject and identifying points covered and not covered in similar studies. Then, the interview form consisting of open-ended questions on the themes and demographic variables of the participants was prepared. This research used the phenomenological design from the qualitative research approaches. Phenomenological design is suitable for studying familiar and fully understood phenomena (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Semi-structured interview forms were used as the data collection tool. The questions included in the interview form were prepared by reviewing the related literature on the subject. The gaps in the studies on similar topics were identified. After this stage, an interview form with open-ended questions on the determined themes and demographic variables of the participants was prepared. Permissions were obtained for the interviews and interviews were conducted with teachers who showed interest in the research and met the determined criteria. The interviews lasted approximately 20-30 minutes and the responses of the teachers to the questions in the interview form were recorded as sound recordings and directly taken notes. The data collected through the interview forms were analyzed using the descriptive analysis method. This method was chosen to provide answers to "why" and "what" questions related to the determined concept, to consider causal relationships, to clearly reflect the views of the participants, and to clarify the sub-problems determined. In the descriptive analysis method, direct quotations are frequently used to present the views expressed by the observed or interviewed person in a striking way (Yıldırım & Şimşek, 2013). In this context, the data of this research was analyzed in accordance with the stages and rules of the descriptive analysis method. According to the results of the analysis, it has been seen that a large proportion of class teachers use

the method of dramatization in the process of inculcating values to students. Along with this method, animation, video, presentation, using graphics, using literary texts, being a model, and sample event, question-answer are also the most commonly used methods. It has been concluded that the materials used in the process of values education are mostly visual tools such as books, posters, and pictures, as well as visual-auditory tools such as computers, smart boards, and videos. In the findings regarding the participants' status as models in values education, it has been seen that a large proportion expresses the view that class teachers can be models in terms of values education. The reason for this is that class teachers are considered to be models for students in every sense and have the obligation to be a model as a class teacher, as stated by the teachers.